

Utrecht op 7 Mei 1915 door de heeren Dr. M. J. Sirks te Haarlem, H. Mayer Gmelin te Wageningen, J. H. W. Th. Reimers te Wageningen en R. Houwink Hz. te Meppel. Secretaris van de Vereeniging is Dr. D. L. Bakker Nassaulaan 42, Alkmaar.

J. Hs.

Handel in Naturaliën. — Van den heer W. Engels, praeparateur van Z. K. H. Prins Hendrik en van de afdeeling Zwolle van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging ontvingen wij de mededeeling, dat hij sinds medio September een zaak geopend heeft in eigen opgezette vogels en zoogdieren (voor inrichtingen van onderwijs), aquaria, aquariumbenoodigdheden, inlandsche aquariumvisschen van de kweekerij de Zwaanspreng te Apeldoorn, exotische siervisschen van eigen kweekerij, exotische waterplanten, terraria en terrariumdieren, vogelbeschermingsartikelen, insecten, benoodigdheden voor 't opzetten van insecten, biologiën, sierschelpen, schedels van zoogdieren en vogels en zoölogische pressepapieren (maar ik weet heusch niet, wat dat zijn). Ook kregen wij een mooi geïllustreerde prijscourant van zijn opzetwerk. In dezen tijd, nu wij met het betrekken van materiaal uit het buitenland nog al moeite hebben, is de oprichting van een dergelijke zaak zeer zeker welkom. Wij wenschen den heer Engels veel succès.

T.

BOEKBEOORDEELING.

„Het tegenwoordig standpunt der evolutie-leer“, door Dr. J. P. Lotsy, 's Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1915, 421 p. p. Dit boekje bevat een voordracht door Dr. Lotsy, den 21sten Mei 1915 gehouden te Goes in de vergadering van Directeuren van Rijkslanbouwwinterscholen. De firma Nijhoff deed een zeer goed werk met het publiceeren in dezen vorm van die voordracht, die veel te goed en te actueel is, om alleen maar te blijven voortbestaan in de vage herinnering van de krantenlezer of als min of meer verminkt verslag. Het groote publiek heeft het zeer van noode, van tijd tot tijd omtrent de gewichtige wetenschappelijke vraagstukken ingelicht te worden door de voormannen. 't Gebeurt maar zelden, dat die voormannen het doen, en 't is nog zeldzamer, dat ze het goed doen, maar ditmaal is het eens bijzonder goed uitgevallen.

De kern van het boekje vinden we op pag. 84 en 85 waar de auteur zegt: De eenige bekende wijze waarop soorten ontstaan is door kruising en deze vindt in de natuur zoo algemeen plaats, dat zij althans wat geslachtelijk zich voortplantende wezens betreft, volkomen voldoende is, om de evolutie te verklaren.

Vraagt men nu in hoeverre deze kruisings-theorie — indien zij juist is — invloed heeft op onze opvattingen omtrent evolutie, dan spreekt het wel van zelf, dat deze invloed niet gering zal zijn.

„Zooowel het Lamarckisme, als het Darwinisme, als de mutatie-theorie van De Vries zijn, in hun tegenwoordigen vorm onhoudbaar, daar zij allen op een of andere vorm van erfelijke variabiliteit berusten en er geen spoor van bewijs voor het bestaan van zoodanige erfelijke variabiliteit bestaat.

De selectie-theorie van Darwin blijft in zooverre bestaan als inderdaad de strijd om het bestaan in laatste instantie, bepaalt welke vormen in leven blijven, maar dat geschiedt op geheel andere wijze dan Darwin dacht.

De kritiek, door Dr. Lotsy uitgeoefend op de hypothesen van Lamarck, Darwin en De Vries betreft hoofdzakelijk hun methode. Lamarck heeft niet geëxperimenteerd. Darwin hechtte te veel gewicht aan de tusschenvormen. De Vries baseerde zijn hypothese op het gedrag van een onzuivere soort. De auteur toont dit allemaal aan, wel is waar schetsmatig, maar nog al klemmend, en in ieder geval op zeer onderhoudende wijze.

Dan komt hij met zijn eigen hypothese, waarbij hij vooral de aandacht vestigt op chemische analogica. De levende stof van thans wordt zeer vernuftig beschouwd als een katalysator, die door zijn aanwezigheid anorganische stof omzet in organische. Zelfs betoogt Dr. Lotsy, dat onder sommige omstandigheden, die levende stof niet eens meer levend behoeft te zijn, zooals hij aanneemt, dat het geval is in zaden die 3 weken in vloeibare lucht ondergedompeld waren, daarna 77 uur in vloeibare waterstof gehouden en dan nog anderhalf jaar in het luchtledige bewaard. Toch ontkiemen zulke zaden nog. Hier bestaat echter gelegenheid voor verschil van meening, men zou ook kunnen zeggen: in die zaden verkeert de levende stof, in een dergelijken toestand, dat ze door zoo'n koude en luchtberooving toch niet gedood wordt.

Verder wijst hij er op, dat wij omtrent de *richting* der evolutie in 't onzekere verkeer, omdat moeilijk is uit te maken welke wezens hooger, welke lager ontwikkeld zijn. Ook acht hij het hoogst onwaarschijnlijk, dat er oorspronkelijk een soort van organisme ontstaan is (de Moneren van Hæckel). Die verscheidenheid van grondvormen levert dan voldoende materiaal voor kruising.

Lotsy heeft zijn hypothese al evenmin bewezen als Lamarck, Darwin of De Vries de hunne. Maar hij geeft in dit eenvoudige en buitengewoon onderhoudende boekje een onwaardebare aansporing voor overdenking en onderzoek. T.

Dr. A. J. van Pesch Jr., »Leerboek der Dierkunde«, eerste deel. Vierde herziene druk. Groningen, J. B. Wolters, uitgeversmaatschappij, 1915, 145 p. p., 177 illustraties. Prijs geïl. f 1.25.

Dit boek is bestemd voor Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus. Het eerste deel behandelt eerst den mensch en geeft dan een beknopt overzicht van het dierenrijk, waarbij morphologie en systematiek op de voorgrond treden. In het tweede deel worden dan behandeld histologie, vergelijkende anatomie en physiologie met nog eenige hoofdstukken over palaeontologie, zoo-geographie en betrekkingen van dieren tot elkaar.

Nu komt het eerste deel ook aan de markt als leerboek voor H. B. S. met 3 j. cursus en kweek- en normaalscholen en daar moet ik namens die kweek- en normaalscholen al dadelijk tegen protesteeren, want die hebben daar niet genoeg aan, die mogen gerust ook wel eens knabbelen aan wat de heer Van Pesch in het tweede deel aan zijn vijfjarigen toedient. Daar zou nog heel wat over te zeggen zijn, misschien doe ik dat later nog eens.

Wat nu het Leerboek zelf betreft, de heer Van Pesch heeft er naar gestreefd, zoo eenvoudig mogelijk te zijn. Hij zegt 't wel niet, maar ik hoor het hem denken: ziezoo jongelui, dit is nu het minste, wat je er van weten moet, maar daar mag dan ook niets aan mankeeren. Het draagt dan ook heelemaal een schematisch karakter, is ook geïllustreerd met tal van schematische teekeningen, waarvan verscheidene zeer knap en sommige wel wat ruw zijn (zie fig. 68). De bedoeling is, dat de stof op de les wordt aangekleed met aanschouwingsmateriaal, voorbeelden en verhalen. Alles met alles is het een zeer bruikbaar boek; zooals de schrijver zelf zegt een schoolboek voor schooljongens en ofschoon hij er niet naar gestreefd heeft, om boeiend te zijn, ligt er in de strengheid en soberheid toch een zekere bekoring. Dat in zoo'n naar stiptheid strevend boek toch nog wel enkele onnauwkeurigheidjes zijn aan te wijzen, spreekt wel van zelf en ik wil er den auteur wel eventjes vriendschappelijk mee plagen, dat door drie drukken heen de duinhagedis van pag. 89 eierlegend-levendbarend is gebleven en de heihagedis zich moet vergenoegen met eierlegend te zijn.

Professor Sluiter geeft een woord vooraf en zegt daarin, dat naar zijn ervaring de belangstelling van de meer degelijke leerlingen meer was naar den kant der morphologie en physiologie dan naar den kant van biologie en oecologie, tenminste wat de Dierkunde betreft. Ik moet daar de Geschiedenis der Dierkunde eens op nazien en ook eens nagaan, hoe het staat met de jongelui die zoo vriendelijk zijn geweest mij gedurende de laatste vijftien jaren hun dissertatie's toe te zenden. Nu zijn degelijkheid en oecologie allebei heel moeilijke begrippen, maar ik vrees dat ik met Prof. Sluiter van meenig moet verschillen. T.

Azolla. — Ook in de Zaan komt hier en daar *Azolla filiculoides* voor, waarschijnlijk komende van de zijde van Purmerend. In de polders langs de Zaan heb ik het nog niet gezien, dan alleen in de Westzaner polder in een paar slooten in de buurt van de sluis te Koog aan de Zaan, maar ook daar nog in zeer gering aantal.

Koog a/d Zaan.

W. VIS JR.

— Einde Augustus zag ik tusschen Tijnart en Standaardbuiten, dus benoorden de Mark, in een poldersloot te midden van veel groen, enkele bruine plekjes. 't Was *Azolla*, en wel, voor zoover ik kon nagaan aan een paar exemplaren, meegenomen in een lucifersdoosje, *A. caroliniana*. Ten zuiden van de Mark zag ik nog nergens *Azolla*.

Oudenbosch.

TH. BRUNING.

GEVRAAGD:

de eerste serie (zangvogels) van Burdet's Stereoscoopplaten. Adres: J. Kroes, Oostersingel 12, Groningen.

Te koop gevraagd de Albums van Verkade: »Herfst«, »Winter« en »Naardermeer«, compleet of leeg, of in te ruilen tegen complete splinternieuwe albums »Zuiderzee« of »Vecht«. Adres: W. Roosdorp, van Oldenbarneveldtkade No. 19, Amsterdam.

AANGEBOODEN:

Te koop het »Herbarium F. Bennekers«, bestaande uit $\pm$ 200 opgeplakte en $\pm$ 100 losse vellen (ook per vel te verkrijgen). Vooral Graminaceëen, Cyperaceëen, hoogveen- en boschplanten en adventieven. Alles verkeert in goeden staat en is juist gedetermineerd. Formaat 42×50 cm. Ook genegen te ruilen tegen Hollandsche of Duitsche aquarium-bladen. Inhoudsopgave en verdere inlichtingen te bekomen bij F. Bennekers, Assenstraat 7, Deventer.